N°. 91

VLISSINGSCHE COURANT.

Maandag — 1 Augustus.

De uitgave dezer Courant geschiedt geregeld driemaal per week. De prijs van het abonnement is voor drie maanden f 2,25, en franco per post f 2,50. Men abonneert bij alle Boekhandelaren en Postdirecteuren in het Rijk.

Advertentien worden geplaatst a 20 Ct. de regel, uitgezonderd Huwelijks-, Geboorte- en Doodbekendmakingen, waarvan de prijs van 1 tot 6 regels f 1,20 is, en voor elken regel daarboven 20 Ct., behalve 35 Ct. zegelregt voor iedere plaatsing. Brieven franco.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE NATIONALE NIJVERHEID.

Het Amsterdamsche *Handelsblad* toonde reeds sinds eenigen tijd, eene al te ver gedrevene, eene zelfs aan verblindheid grenzende voorliefde te bezitten voor den *Handel*, in ons land.

Onze *visscheryen* met ondergang bedreigd worden; al dan niet het *fabrykwezen*, de nijverheid in ons vorderingen make; of de *landbouwer* al dan niet weg verdiensten erlange om zelfs te kunnen bestaan zijnen landheer of geldschieter huur of rente te kunnen betalen, en ook dezen daardoor bestaanmiddelen te verschaffen; of in ons land en in onze Overzeesche Bezittingen de wetenschappelijke kennis worde uitgebreid, in de onderscheidene vakken van industrie, welker uitoefening de welvaart van een land in den tegenwoordigen tijd, moet te weeg brengen; dat alles geldt bij het *Handelsblad* voor zooveel als niets, wanneer slechts *voor den handel* vrijheid verkregen worde, wanneer men slechts dezen bevoordeelen en doe bloeijen.

Dit intusschen, neemt al den schijn aan van verregaand *egoïsmus*. Het herinnert aan den persoon, van wien JEAN PAUL zeide, dat hij de wereld in eenen koffije-molen zou kunnen zien fijn malen, om *zynen* brood te verwen.

Men woont in Amsterdam; men is daar van handelaren omgeven; men heeft er zijne beste vrienden onder; de stad zelve is eene *handel*– geene fabrijkstad in de ware beteekenis. Hoe volstrekt noodig is hêt derhalve, dat de handel worde bevoorregt, dat de handel bloeije, om het aan het gansche land, waarvan Amsterdam het brandpunt is, te kunnen doen wél gaan! Ook wij zijn gestemd voor alles wat den handel kan bevorderen, kan vrijmaken; doch wij gaan niet zoo ver als het *Handelsblad*; het is ons niet onverschillig, of *andere* takken van volksbestaan al dan niet worden verwaarloosd en stiefvaderlijk behandeld.

Dit zou welligt het geval zijn, konden wij gelooven, dat de *handel alleen* in deze dagen toereikend wezen konde, om in al de provincien en gemeenten des Rijks de noodige mate van welvaart te verspreiden, genoeg arbeid en verdiensten te doen ontstaan, allen bezig te houden en bestaanmiddelen te verschaffen; wanneer wij konden gelooven, dat onze handel, zelfs indien dezelve bij de bestaande concurrentie van buiten tot die hoogte opgevoerd konde worden, niet zeer ligt kon worden belemmerd of gestremd, dat dan op eenmaal alle bronnen van bestaan zouden worden verstopt of vernietigd.

Dit een en ander kunnen wij niet gelooven; te minder in eenen tijd, waarin zoo weinig ondernemingsgeest bij onze handelaren meer bestaat, dat zelfs het *Handelsblad*, ongeacht de vrees voor ...ing, welke het koesteren moest, in den laatsten tijd daarover ernstige klagten heeft aangeheven.

Schieten de handelaren te kort in het daarstellen en vermeerderen der bronnen van bestaan en welvaart; houden deze zich liever bezig met het knippen van coupons, (zoo als mede het *Handelsblad* zegt,) dat men toch voor 't minst geene pogingen van anderen tegenwerke en bestrijde, om, door het middel der nijverheid, zoodanige bronnen te doen vloeijen, en den arbeid en de bestaanmiddelen voor de werkzame klasse in ons land te vermenigvuldigen.

De *Akademie voor Industrie* te Delft heeft van den aanvang af bij het *Handelsblad* een slecht onthaal gevonden. Op welke onvoldoende gronden, werd van eene zijde, en onder anderen ook in deze Courant, vroeger in het licht gesteld.

De Minister van Binnenlandsche Zaken wordt ter zake der daarstelling dezer Inrigting gereprimandeerd; op grond, dat het fabrijkwezen bij ons te lande niet wil, en dat het noodig is, te bezuinigen. Behoort nu onder de oorzaken, waarom, althans sommige vakken van industrie vroeger bij ons niet wilden, eens behoorde het gebrek aan genoegzame wetenschappelijke of technische kennis in die vakken bij onze industriëlen; indien eene andere oorzaak was, de onevenredige beschermende regten ondersteunde takken, waardoor onze industriëlen op hunne lauweren konden rusten, en daarom geen regard sloegen op de voortgangen en nieuwere ontdekkingen en verbeteringen in andere landen: — wij vragen het aan het *Handelsblad* in gemoede af, of dit aan een wijs en vooruitziend gouvernement grond kan opleveren voor het besluit, om dat gebrek aan kennis, om die onstaatkundige overmatige bescherming ook maar in de toekomst te laten bestaan? Zou het niet oneindig voorzigtiger zijn de oorzaken, *waardoor* sommige vakken van Industrie hier niet konden gedijen op te heffen en daarmede ook de gevolgen — de onvoordeelige uitkomsten dier ondernemingen, de onmogelijkheid om met voordeel te kunnen blijven bestaan?

Wat de *bezuiniging* betreft, bevond men, om maar een enkel voorbeeld aan te halen, het *Handelsblad* ook zoo karig jegens den Minister van Justitie, toen er questie was van een Provinciaal Geregtshof voor Noord-Holland, zitting houdende *te Amsterdam?* Heeft het niet met alle krachten voor het tot stand komen der uitgaven voor *dit* onderwerp gestreden? Dus dáár geene bezuinigingen, waar het *Amsterdam* of, bij andere gelegenheden, waar het den *Handel* geldt.

Maar dit kan niet onpartijdig genoemd worden.

De beschuldiging, dat men meer uit de baten der Overzeesche Bezittingen voldoen wil, dan vooreerst vereischt wordt, om het onderwijs voor de burgerlijke Ingenieurs voor die bezittingen goed te maken, is voor het minst voorbarig. *A priori* te oordeelen en te vonnissen gaat niet aan. Men wachte daartoe de feiten af.

Het *Handelsblad*, hetwelk anders doorgaans uit vrij goede bronnen schijnt te putten, is bijzonder slecht onderrigt, ten aanzien der op nieuw in werking te brengen vensterglas-fabrijk te *Zwyndrecht*. Het gouvernement zal hiertoe geen penning uit de beschikbare fondsen, ook niet uit de onvoorziene uitgaven, zoo als het *H. B.* meent, besteden. Het heeft zeer wijselijk, door voor 20/m. deel te nemen, eene pretensie in het leven terug geroepen, door de voormalige administratie voor de Nationale Nijverheid gevestigd, welke echter verreweg het grootste deel harer waarde verloren had. Het heeft hier het geldelijk belang van den Staat met de belangen der Nationale Nijverheid vereenigd. Een zeer gewigtige tak van industrie zal op nieuw op onzen vaderlandschen bodem worden uitgeoefend, en door den tijd de beste vruchten kunnen opleveren, te meer daar de grondstoffen voor het fabrikaat vereischt meest alle op dien bodem zelven gevonden worden.

Zóó ongerust maakte men zich in Belgie, over dezen Nederlandschen tak van Industrie, dat men niet aarzelde, in een vonnis, te *Charleroi* geslagen en in appel te *Mons* bevestigd, de volgende overwegingen op te nemen.

» Overwegende, dat Holland het voorname en gewig-
» tigste débouché voor het Belgische glaswerk oplevert.
» Dat de daarstelling en de welvaart dezer soort van
» inrigtingen in Holland eenen doodelijken slag aan
» de glas-fabrijken van ons land zouden toebrengen.
» Dat het Hollandsche gouvernement er het grootste
» belang bij heeft, in dat rijk inrigtingen te doen
» bloeijen als die van den heer SWEREIN, en dat hij,
» die zulk een oogmerk bevordert, door werklieden
» in Belgie daartoe aan te werven, klaarblijkelijk
» handelt in den zin om dit land te benadeelen. enz.
» enz."

Wat de kwaliteit van de in de fabrijk des heeren SWEREIN vervaardigde soort van glas betreft, men vindt aan den voet dezer een drietal verklaringen van allezins geloof verdienende personen op dit stuk; en Schrijver dezes was in de gelegenheid, meer dan eene mondelinge verklaring van handelaren en gebruikers dier glassoort te vernemen, welke met de eerstgenoemde schriftelijke verklaringen volkomen overeenstemden. Men weet overigens dat dezelfde heer SWEREIN bereids door eene onzer vaderlandsche maatschappijen, wegens de door hem vervaardigde glassoort is bekroond geworden.

De oorzaken van het vroeger niet blijven voortwerken der fabrijk zijn, zoo wij wel onderrigt zijn, eenvoudig gelegen in eene bij de administratie voor de Nationale Nijverheid ontstane verandering van zienswijze, omtrent den voet, waarop zij, na de aftreding van Z. M. WILLEM I, over de gelden ter harer beschikking in het belang van de aanmoediging en ondersteuning der Nijverheid verder vermogt te disponeren.

In dit *financiele* bezwaar is thans, door de oprigting eener Maatschappij voorzien.

In hoever, zoo als het *H. B.* vreest, eerlang hoogere beschermende regten dan de bestaande zouden vereischt worden, om de fabrijk met die in Belgie te kunnen doen concurreren, moet de tijd leeren; en de wetgevende magt zal, naar men mag verwachten, hier bij niet blind zijn voor de belangen van den handel, van de inlandsche verbruikers, en van de fabrijk-zelve, welke in de kunde en den ijver van haren Directeur, en in de goedkoopheid en deugdelijkheid van het fabrijkaat veel meer dan in hooge beschermende regten haren toekomstigen bloei en welvaart zal behooren te zoeken en te vinden

Zullen er aanvankelijk nog eenige vreemde werklieden vereischt worden, men vergete niet, dat deze hunne verdiensten grootendeels in ons land verteren; terwijl zonder dat het arbeidsloon aan buitenlandsche fabrijkanten betaald het *revenu* van het vreemde land verhoogt, doch het *onze* vermindert.

Wij gelooven, na dit alles, dat het *Handelsblad* beter had gedaan, deze zaken eerst meer naauwkeurig te overwegen en te onderzoeken, alvorens het publiek tegen eene inrigting in te nemen, welke zeer wel binnen eenigen tijd een belangrijke tak van volksbestaan hier te lande kan doen ontstaan. v. S.

CERTIFICATEN.

De ondergeteekende Constructeur op 's Rijks werf te Amsterdam, certificeert dat het door de Heeren S. E. SWEREIN en C°., aan 's Rijks werf geleverd half wit en dik scheepsglas, benevens glazen dakpannen, volgens overgelegd Certificaat van oorsprong, in deszelfs fabriek te Zwijndrecht vervaardigd, met het beste buitenlandsche, vroeger aan 's Rijks werf geleverd, overeenstemt, ja zelfs het dik scheepsglas beter is, als immer van buitenlandschen oorsprong aan 's Rijks werf te verkrijgen is geweest.

Gezien,
De Directeur en Kommandant der Marine te Amsterdam.
(get.) A. W. DE MAN.

Amsterdam, 11 Julij 1840.
De Constructeur der Marine,
(get.) SCHUIJT.

De ondergeteekende Constructeur der Marine in het Hoofd-Departement van de Maas, verklaart, dat hem bij deszelfs, ten gevolge der resolutie van het Departement van Marine van den 5 October 1839, Litt. D, n° 2, gedaan onderzoek in de fabriek van de Heeren S. E. SWEREIN en C°. te Zwijndrecht, op den 15 October 1839, gebleken is, dat het aldaar onder zijne oogen vervaardigde Venster- en Scheepsglas, van goede kleur, geaardheid en gelijk aan dat van buitenlandschen oorsprong was, en dat ten gevolge van het door hem uitgebragte rapport, door het Departement van Marine, bij resolutie van 24 December 1839, D, n° 84, de levering van het bij de Marine benoodigde glas, gedurende 3 jaren, aan gemelde Heeren is toegekend, verdienende deze fabriek, als eene Nieuwe tak van Nederlandche Nijverheid, alle aanbeveling en aanmoediging.

Rotterdam, 14 Julij 1840.
(get.) C. J. GLAVIMANS.

De ondergeteekende Stads-Architekt verklaart bij deze, dat het gebleken is, dat het alhier geleverde Wit Glas, uit de fabriek der Heeren SWEREIN en C°. te Zwijndrecht, in blankheid het brabandsche glas overtreft niet alleen, maar nog daarenboven dit voordeel oplevert, dat de breuk aanzienlijk minder is.

Rotterdam, 14 Julij 1840.
(get.) W. N. ROSE.

NIEUWSTIJDINGEN.

NEDERLANDEN.

'sGRAVENHAGE, den 26. July. Het besluit, door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk genomen, op de verschillende adressen, aan haar in de nu afgeloopen Synodale Vergadering van 1842 ingediend, ter zake van algemeene kerkelijke aangelegeheiden, luidt woordelijk aldus:

« *'s Gravenhage, den* 18. *July*. 1842.

De Algemeene Christelijke Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk,

Overwogen hebbende het verslag harer Commissie, aangesteld in de zitting van den zevenden dezer, om de Vergadering te dienen met eene beknopte opgave omtrent de onderscheiden adressen en verzoekschriften, den tegenwoordigen toestand der kerkelijke aangelegenheden betreffende, die bij haar ingekomen en door haar gelezen waren;

Latende voorts die adressen en verzoekschriften, zonder van dezelve verdere notitie te nemen, in derzelver respective waarde of onwaarde;

Tevens besluitende op onderscheiden voorstellen harer medeleden, uit den tegenwoordigen toestand der Kerk voortgevloeid;

Overwogen hebbende de verklaring der Synodale Vergadering van den 19 julij 1841, zoo in haar geheel, als bijzonder met betrekking tot het daarbij aangevoerde omtrent de strekking van het formulier van onderteeking voor aankomende leeraren, bij art. 38 van het reglement op het examen en de toelating tot het leeraarambt verordend;

Gelet hebbende op artikel 9 van het algemeen reglement voor het bestuur der Nederlandsche Hervormde Kerk, op artikel 29, c, van het genoemde reglement op het examen en de toelating tot het leeraarambt, als mede op art. 22 en 25 van het reglement op het godsdienstig onderwijs,

Eindelijk, overwogen hebbende, dat geen christelijk kerkgenootschap duurzaam kan bloeijen of bestaan, zoo er niet hoofdpunten der godsdienstige overtuiging en leere overeenstemming is tusschen de gemeenten en derzelver leeraars en verdere godsdienst-onderwijzers,

Verklaart alsnog ten overvloede, voor eens en voor altijd, dat zij, ten vorigen jare haar gevoelen omtrent de waarde en het verbindende gezag van de sijmbolische boeken der Hervormde Kerk duidelijk en volledig hebbende uitgedrukt, bij die verklaring blijft volharden; — dat zij, uit dien hoofde, elk gevoelen afkeurt en blijft afkeuren, waardoor het gezag van Gods onfeilbaar heilig woord, begrepen in de schriften des Ouden en Nieuwen Testaments, en de wezenlijke leer der Hervormde Kerk wordt ondermijnd of bestreden; doch dat zij gehouden is geene uitspraak over iemands gezindheid in de leere te doen, dan wanneer de zaak langs den wettigen weg der kerkelijke reglementen tot haar gebragt is; — dat, voor zoo verre de gezindheid der Synode omtrent de handhaving van de leere der Hervormde Kerk in verband staat met de akademische opleiding van derzelver aanstaande leeraren, zij dit hoogst gewigtige belang ten vorigen jare heeft behartigd, en op dien weg hoopt voort te gaan; — dat zij in het koninklijk besluit van den 2 januarij 1842 geene aanleiding gevonden heeft, om tegen de sedert den jare 1806 bestaande verordeningen omtrent het onderwijs te protesteren; — dat, gelijk zij reeds, van den aanvang harer instelling aan, de zaak van het godsdienstig onderwijs, met bijzondere zorg, zich heeft aangetrokken, zij uit het genoemde besluit aanleiding heeft genomen om te doen, wat in deze der Kerke betaamt; — dat zij, eindelijk, zich voorbehoudt van het regt zich te bedienen, haar bij art. 15 van het algemeen reglement op het bestuur der Hervormde Kerk toegewezen, en van de zijde der Hooge Regering, bij de dispositie van Zijne Exc. den Minister van Staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde Kerk enz., van den 1 julij 1842, No. 15, stellig erkend en nader toegelicht, om in dat algemeen reglement, langs den door hetzelve voorgeschreven weg, zoodanige veranderingen te provoceren en te bereiden als de staat der Kerk vereischen zal; en dat, wat de van harentwege geëmaneerde reglementen betreft, zij zich bedient en op haren tijd zal blijven bedienen van de magt, die zij bij het slot-artikel van elk reglement zich heeft gereserveerd.

Heeft voorts besloten en besluiten bij deze, handelende in den geest der boven aangehaalde Synodale verklaring van den 19 julij 1841, aan de provinciale kerkbesturen hunne verpligting te herinneren, om geene candidaten tot het leeraarambt toe te laten, en insgelijks aan de klassikale besturen, om geene lidmaten toe te laten tot het geven van godsdienstig onderwijs, dan de zoodanige, die bij het examen, volgens de reglementen, door hen afgelegd, aan de overige vereischten voldoende, *tevens getoond hebben de leere, die in de symbolische schriften der Hervormde Kerk voorkomt, gelyk die in haren aard en geest het wezen en de hoofdzaak uitmaakt van de belydenis der Hervormde Kerk, te zyn toegedaan.*

Heeft eindelijk besloten en besluit bij dezen, aan de hoogere en lagere kerkbesturen in het algemeen hunne verpligting te herinneren om, volgens de bestaande reglementen en overeenkomstig den inhoud en geest der Synodale, op heden ten overvloed bekrachtigde verklaring van den 19 julij 1841, te doen wat zij in hunne betrekking vermogen, *ten einde de eerbiediging van het Goddelyk gezag der H. Schrift, en het ootmoedig, vertroostend en reinigend geloof in den eeuwigen Zaligmaker van zondaren te bevorderen, en met allen yver te waken tegen het drycen en verstaan van zoodanige ongebreidelde vryzinnigheid, welke de grondslagen van ons gezegend Christendom in het gemeen, en die van onze Hervormde Kerk in het byzonder zoude ondermynen.*

Zullende de Synode niet geacht worden, door deze onderscheiden herinneringen iets te derogeren aan de loffelijke waakzaamheid der respective kerkbesturen, om, overeenkomstig pligt en roeping, het heil der Hervormde Kerk en de handhaving van den dierbaren hoofdinhoud harer leere te behartigen.

De Algemeene Sijnode der Ned. Herv. Kerk,
B. NIEUWOLD, *president.*
J. J. DERMOUT, *secretaris.*"

LEEUWARDEN, den 27. Julij. In den vroegen morgen ontstond alhier in de Galanteriekraam van den Heer *Pronk*, staande op de Langepijp, brand, die weldra zoo toenam, dat alle kermiskramen, welke zich aldaar bevonden, met de daar aanwezige goederen, eene prooi der vlammen werden. Eer iemand op de plaats van den brand was en eer men dezelve konde stuiten, waren reeds de onderscheidene roeven aangetast en onherstelbaar verloren. Men schrijft de niet spoedig aangebragte hulp hoofdzakelijk daaraan toe, dewijl er in Leeuwarden geen alarmtrom slaat, wanneer er brand is; maar zich zulks alleen bij het kleppen der klok en bij het schellen aan de huizen bepaald. — En waarom slaat er geen' alarmtrom? — omdat de gevangenen in het tuchthuis dit alsdan zouden kunnen hooren en oproerig worden, hetgeen schadelijke gevolgen na zich zoude slepen, dewijl de residentiestad Leeuwarden, geene genoegzame militaire bezetting heeft, om in een dergelijk geval de rust te bewaren. Voor dit oogenblik zullen wij hierover niet verder uitweiden, maar willen de beschrijving van den brand vervolgen. Deze sloeg spoedig, door de toen opstijgende vlammen der vele kermiskramen, tot de Groote Societeit, alsmede aan de wederzijds belendende huizen over, terwijl aan de anderen kant van de Langepijp het huis van den Burgemeester en nevensstaande huizen insgelijks vuur vatten. Thans moest men hoofdzakelijk bedacht wezen, om deze huizen zoo veel mogelijk te bewaken, hetgeen dan ook, na veel moeite, gelukte, doch de kermiskramen met alle derzelver kostbaarheden verbrandden totaal. Slechts ééne porseleinkraam, die op een algezonderden hoek stond, bleef over, anders spaarde de vlam niets. Gelukkig echter, dat het stil weer was, en dat men sommige kramen die naar de Nieuwestad liepen, omverhaalden, want was dat niet gebeurd dan zou Leeuwarden een tafereel alsdat van Hamburg opgeleverd hebben. Vele goederen der gespaarde kramers werden, tijdens den brand, in de naburige huizen, door de ijverige en hulpvaardige ingezetenen opgenomen en geborgen. De stad is dus merkelijk gespaard, en wij hebben redenen van dankbaarheid, daar het zich eerst liet aanzien, alsof Leeuwarden's ondergang daar was.

De ellende en de verslagenheid onder de van al[illegible] beroofde kramers is echter groot, en de droefheid en radeloosheid dezer menschen leverden een hartverscheurend gezigt op. Het collect ten behoeve van de door brand ongelukkig geworden kramers, heeft de zeer aanzienlijke som van circa ƒ 4500 opgebragt, hetwelk binnen den tijd van één uur geschiedde.

APELDOORN, den 27. Julij. Na bijna twee maanden hier te lande te hebben doorgebragt, heeft Z. M. *Willem Frederik*, Graaf van Nassau, ons weder verlaten. Hoogstdez. is dezen morgen ruim 7 ure, met Mevrouw de Gravin en gevolg, naar Silezie afgereisd.

GEMENGDE BERIGTEN.

Een kleermaker van 107 jaren is te Parijs overleden. -- De kosten van de begravenis van den hertog van Orleans worden op 150 000 fr. berekend. -- De kosten van de Julijfeesten worden daarentegen bespaard. -- Militairen zijn iets meer dan lastdieren. (H. B.) -- Men rijdt te Londen voortdurend schaatsen. -- Aldaar wordt den brand te Hamburg in miniatuur vertoond, door 500 acteurs; de kosten zijn iedere voorstelling f 4800; de toeloop der menigte is groot. Voorts sterft men er nog van honger. -- Te Leeuwarden is eene zijden parapluï verkegeld, en zijn twee luchtbollen tegelijk opgestegen om eene Romeinsche luchtjagt of spiegelgevecht met moordslagen te houden. -- De kon. militaire akademie te Breda kost het land ruim f 106,000, behalve de keukengelden. -- Een welgemaakt protestant vraagt eene goede vrouw met geld voor de affaire (H. B. 3340). -- In de residentie Bagelen (Java) zijn bij eene zware overstrooming eene menigte kippen verdronken.

Aan J. d. P.

(Vervolg en slot van onze vorige.)

Alzoo zijn wij genaderd tot het hoofddoogmerk van dit schrijven, tot den herderlijken brief van den WelEerw. Heer HERTZVELD. Gij beroept u op het oordeel van de onderscheidene lezers; wij insgelijks, en zonder verwaand of door eigenliefde verblind te zijn, zonder door domme dweepzucht of te groote vrijgeestigheid te suizelen, durven wij ons vleijen, dat dit voor ons gunstig zal uitvallen: vooraf moeten wij u echter verzekeren, dat het ons grieft in onze eigene ingewanden te moeten wroeten, dat het ons pijnelijk valt; maar gij hebt den handschoen geworpen en wel op een terrein, waar dezelve niet behoorde geworpen te worden, en hij werd opgeraapt. Gij zegt: «Ik zie met «leedwezen, dat, toen ik eenige maanden geleden de pen «opvatte, ik mij in de gedachte van dien heer niet ver«giste. H[illegible] bevestigt zich thans, dat hij het werktuig is «der zoogenaamde hervormingsvrienden." Uwe verwezenlijkte vrees is bij ons eene vreugde; gij zoekt ondermijning, achteruitgang van en in de Israëlitische godsdienst; Zijn WEerw. bedoelt behouding, vooruitgang derzelve; zoo heeft ieder zijne wijze van zien; wat gij kwaad noemt, noemen wij goed. Ziedaar geachte lezer, het standpunt, waarop gij u bij het lezen des geschils te plaatsen hebt; de een wil de duisternis, de andere het licht, en daar de heer HERTZVELD niet eens groot licht maar slechts verbeteringen, gegrond op de Mozaïsche godsdienst, invoeren wil, zoo roepen de domperianen uit al hunne magt brand! doen de vlammen al meer om zich tasten door den heer HERTZVELD tot een leugenaar uit te krijten, met de aanhalingen van de Orech Hachajim, op welke hij zijne verbeterende instellingen in zijne gemeente ingevoerd en bij herderlijk schrijven, door de Hoofd-Commissie aan alle kerkbesturen rondgezonden, grond, tegen te spreken; en toch kunnen wij verzekeren, dat de aangehaalde plaatsen letterlijk zijn als volgt:

1°. «Niet hard te schreeuwen." Ieder die het ooryerdoovend geschreeuw gehoord heeft der meestal machinaal afgepreveld wordende gebeden; moet gewis toejuichen dat daaraan paal en perk gesteld wordt; dat ieder verpligt zal zijn met ernstige aandacht en godsdienstzin tot Hem, die harten en nieren proeft, zijne gebeden op te zenden, en zoo hij dit niet wil, verhinderd wordt, door luidruchtig geschreeuw en het maken van misbaar, zijn buurman die naast hem staat, te hinderen.

2°. «Afschaffing van het veilen der Mitzwoth." Wanneer het zelf verboden is op den sabbath of feestdag levensmiddelen te koopen, al wil men die slechts den volgenden dag gebruiken, hoe veel meer moet dan niet de koop en verkoop in de kerk tegengegaan worden; en wanneer het dan ook niet strijdig met de cultus zij, (hetgeen het toch wezelijk is,) zoo is het noodig voor de goede orde en tot voorkoming van geschillen, deze tot misbruik aanleiding gevende gewoonte af te schaffen. (1) Maar gij, J. D. P., bewijs mij eens uit de Mozaïsche wetgeving, de voorschriften deswege; en is niet reeds de benaming van mitzwoa in het meervoud mitzwoth, afgeleid van de radicus tsiva; hij heeft bevolen, voorgeschreven, eene oneigenaardige benaming voor deze ceremonie.

3°. «Het ophouden der Mischaberag." Zoo er eene wezenlijke verbetering in de kerkdienst geschieden kan, is het gewis het afschaffen der wanorde bevorderlijk maken van Mischabarag. Het heiligste uit de Mozaïsche wetgeving wordt in eene afdeeling voorgelezen, en is het voor u orthodoxen niet bedroevend getuige te moeten zijn, dat, alvorens de voorzanger de afdeeling begint te lezen, de koster verpligt is te roepen: «een ieder zwijge gedurende het voorlezen der wet!" het is waar, dit is van invloed, (2) daar dan de meesten de kerk verlaten en zich ergens anders ophouden. O Israël! wat zijt gij van de zuivere begrippen der voorvaderlijke godsdienst verbasterd!

4°. «De voorzanger zal niet meer zingen." Is het [illegible] passend, dat uit het huis Gods de ouvertures van [illegible] en straatdeuntjes geweerd worden? dat de gemeente [illegible] geduld niet gerekt worde? Belijdt het vrij.

5°. «De jongelingen zoowel als de meisjes zullen [illegible] «(belijdenis) afleggen dat zij hunne godsdienst ken[illegible] Zij zullen dus niet meer rondloopen zonder die voor [illegible] menschelijk welzijn nuttige en noodzakelijke kennis. [illegible] eene zoo slechte verandering? of vindt gij het beter [illegible] jongelingen en meisjes, (en vooral de laatsten,) op den [illegible] van godsdienstige kennis ontbloot blijven? het is niet [illegible] noeg den bijbel te leeren vertalen; een ieder brengt [illegible] niet tot de hoogte om talmudische lessen te kunnen [illegible] vangen; hij en zij behooren ook de gronden der godsdie[illegible] te kennen, dit zal hen voor afdwalingen beveiligen [illegible] weerhouden om tegen de geloofsleer te zondigen.

6°. «De verandering aan Simchoth Hathorah." De[illegible] dag is gewijd aan vreugde; op dezen dag is het, dat [illegible] Israëliet jubelt, wegens het hem ten deel gevallen [illegible] dat het den Koning der Koningen behaagd heeft, het [illegible] van Israël tot Zijn uitverkoren volk te maken, hen [illegible] de heilige leer het licht te schenken, om voor hen [illegible] en namaals tot geluk en heil te verstrekken. Geene en[illegible] lijke onzinnige vreugde, vergezeld van ongeregeldhede[illegible] de kerk, waardoor hij die eenigzins fatsoenlijk en go[illegible] dienstig is te huis blijft, moet het kenmerk van dien [illegible] zijn. Gepaste vreugde des harten, zich ontboezemende [illegible] jubeltoonen en lofliederen, vervange het onwelvoegelijk[illegible] en gij zult den Heere welgevallig handelen; maar niet go[illegible] het tot heden is geschiedt.

7°. «Verwoesting van Jerusalem." Eene der gro[illegible] rampen die Israël treffen kon: het hield op als een [illegible] op zich-zelven te bestaan. Uit vrees, dat bij de ver[illegible] ding hoedanig die dag gevierd wordt, de letters zou[illegible] blozen, willen wij alleen vragen, of het zoo ondoelm[illegible] is, gelijk de heer HERTZVELD voorsteld, dat op dien [illegible] eene predicatie gehouden wordt; mogen wij niet in [illegible] volsten zin des woord hier toeroepen, Jesaja 1. 11. 17.

8°. «Trouwplegtigheid in de kerk." Ieder weet da[illegible] formulier van het voorlezen der Ketschubs door de me[illegible] niet verstaan wordt; is het niet doelmatig dat in de [illegible] aan de in den echt tredende de godsdienstigheid van [illegible] huwelijk en de te vervullen verpligting voor beide, d[illegible] matig voorgehouden worde? (3)

9°. «Predicatien in de landstaal." Dikwerf is da[illegible] het noodige en doelmatige betoogd, zoodat het ons v[illegible] komt dit stilzwijgend te kunnen voorbijgaan; alleen mo[illegible] wij aanmerken, dat wij in de gelegenheid geweest zijn [illegible] Sijnagoge te Middelburg te bezoeken, waar het me[illegible] door den heer HERTZVELD voorgestelde reeds vroeger [illegible] ingevoerd, en buiten eenige weinigen, algemeenen bi[illegible] vindt; daar hoorden wij van den heer SUSAN eene in [illegible] Hoogduitsche taal gehoudene predicatie, welke bij ons ee[illegible] diepen indruk naliet. (Daar de moedertaal van den [illegible] SUSAN de Hoogduitsche is, viel het Zijn Eerw. natuur[illegible] moeijelijk deze predicatie, die alle lof verdient, in [illegible] Nederduitsch te houden.) Maar wat meer zegt: Zijn E[illegible] werd algemeen door de jonge lieden aangezocht, he[illegible] het vervolg, door het houden van dergelijke leerred[illegible] te willen stichten. Wat bewijst meer: de ondervindi[illegible] uwe onbezonnen drogredenen, mijnheer J. D. P.?

Wij hebben niet noodig geacht het meer aangeh[illegible] herderlijk schrijven regelmatig te volgen, of alle pu[illegible] hier te verdedigen; wij meenen genoeg te hebben aangen[illegible] om te bewijzen, hoe ongegrond de lage aanvallen t[illegible] den zoo zeer lof en hulde verdienenden heer HERTZ[illegible] zijn. Zijn WelEerw. zal zich moeten getroosten met [illegible] bewustzijn, dat het loon en de dankbaarheid niet [illegible] deze wereld zijn. MAISMONIDES, van welke zijne leerli[illegible] in hunne geestvervoering zeiden; dat sedert Moze[illegible] profeet tot MOZES MAISMONIDES geen grooter man is o[illegible] staan dan de laatste MOZES, werd in den ban ged[illegible] en JEREMIAS, die de Israëlitische bestuurders hunne g[illegible] ken voor oogen hield, tweemaal gevangen gezet; [illegible] eerste wordt nu nog door ieder geleerde als een [illegible] wijs voor zijne stellingen en begrippen aangevoerd, [illegible] de klaagliederen en prophetie van den laatsten [illegible] meen gehuldigd. En ten slotte roepen wij u [illegible] eigene woorden toe: «Keert terug van uwe verke[illegible] handelingen, zoo gij het ons niet tot eenen duren pligt, [illegible] liefde van onze heilige godsdienst wilt maken, dat [illegible] hoezeer alle scheuring willende vermijden, ons tot [illegible] commissie vereenigen, opdat wij tot behoud van het [illegible] dierbaarste, het noodige daarstellen; gij mag het t[illegible] des verbonds aan u dragen; uw hart getuigt het [illegible]

Aan zijn godsdienst gehechte Isr[illegible]

---

(1) Te Middelburg is dit reeds afgeschaft, zonder [illegible] voor de finantiele opbrengst.

(2) De Middelburgsche synagoge maakt daarin weder e[illegible] volgenswaardig onderscheid.

(3) Wij weten dat door het kerkbestuur te Middelbu[illegible] plegtigheid ingevoerd is; dat de heer E. SUSAN dezelve met [illegible] godsdienstzin, op eene indrukwekkende wijze volvoert, [illegible] een paar, hetwelk veertien dagen te voren te Amsterdam [illegible] was, verklaarde, meer gevoel te hebben gehad bij het bij[illegible] dezer kerkelijke inzegening dan bij de hunne.

CORRESPONDENTIE.

Het stukje van Y. in ons volgend N°.

ZEETIJDINGEN.

VLISSINGEN, den 29. Julij. Sedert den 27. dezer zijn ter reede gekomen:

Voor Antwerpen bestemd:

Manchester, E. Jarman, Phildeldhia, katoen; Provid[illegible] Sikkes, Liverpool, klipzout; Charles quint, A. J. Neu[illegible] Havanna, suiker; Maria Gratia, L. Grandi, Odessa, li[illegible] Sophia, M. A. Sovelius, Nerva, houtwaren; Einig[illegible] Thus, Riga, balken; Beato Angelo, G. Scarpoto, Napels, [illegible] goed; Cumberland, G. Cooper, New-Castle, steenkolen.

Voor Gend bestemd:

Jupiter, E. Herthoge, New-York, olie potasch.

Voor Vlissingen bestemd:

Nooit gedacht, P. Swenner, Sunderland, steenkolen.

Te Vlissingen, bij A. W. VAN BIEREN.